

V. I. Lenin

Om hållningen till borgerliga partier

juni 1907

Frågan om socialdemokratins hållning till de borgerliga partierna är en av de frågor man kallar "allmänna" eller "teoretiska", dvs sådana frågor som inte direkt är förknippade med någon bestämd praktisk uppgift som vid ett givet ögonblick åvilar partiet. Vid RSDAP:s Londonkongress¹ förde mensjevikerna och bundisterna² en förbittrad kamp mot att man uppförde sådana frågor på dagordningen, och olyckligtvis understöddes de härvid av Trotskij, som inte tillhör någondera sidan. Den opportunistiska flygeln av vårt parti, liksom den hos andra socialdemokratiska partier, förespråkade en "affärsmässig" eller "praktisk" dagordning för kongressen. De ryggade tillbaka från de "breda och allmänna" frågorna. De glömde att den breda, principiella politiken i sista hand är den enda, reella, praktiska politiken. De glömde att var och en som angriper delproblemen utan att tidigare ha löst de allmänna problemen oundvikligen och med varje steg kommer att "konfronteras" med dessa allmänna problem utan att själv vara medveten om det. Att konfronteras med dem blint i varje individuellt fall betyder att döma sin politik till den allra största vacklan och brist på principer.

Bolsjevikerna hade insisterat på att uppföra ett flertal "allmänna frågor" på kongressens dagordning, men lyckades bara att med hjälp av polackerna och letterna få igenom en enda – frågan om hållningen till de borgerliga partierna. Denna fråga intog inte bara första platsen bland kongressens principfrågor, utan också bland allt arbete i allmänhet. Det blev så, och det måste bli så eftersom den verkliga källan till nästan alla meningsskiljaktigheter, åtminstone alla väsentliga skiljaktigheter, till alla motsättningar i frågor om proletariats praktiska politik i den ryska revolutionen, var skilda värderingar av vår hållning till de icke-proletära partierna. Sedan själva början av den ryska revolutionen har det framträtt två grundläggande åskådningar bland socialdemokraterna beträffande revolutionens natur och proletariats roll i den. Var och en som försöker analysera de taktiska meningsskiljaktigheterna i RSDAP utan att gå in på skiljaktigheterna i dessa grundläggande åskådningar kommer att bli hopplöst intrasslad i trivialiteter och delproblem.

I

De två tendenserna inom den ryska socialdemokratin i frågan om hur man ska bedöma vår revolution och proletariats uppgifter däri, blev klart utformade just i själva början av år 1905, och under våren det året fick den ett fullständigt, exakt och formellt uttryck, som vann erkännande av berörda organisationer till bolsjevikernas tredje kongress för RSDAP i London och vid mensjevikkonferensen som samtidigt hölls i Genève. Både bolsjevikerna och mensjevikerna diskuterade och antog resolutioner som folk vilka har glömt sin partihistoria, eller sin del av den, eller som önskar undvika en analys av de verkliga orsakerna till motsättningarna i principfrågorna, nu är benägna att ignorera. Enligt bolsjevikernas syn hade proletariats påtagit sig den aktiva uppgiften att driva den borgerligt demokratiska revolutionen till dess fullbordan och att vara dess ledare. Detta är endast möjligt om proletariats förmår att föra med sig den demokratiska småbourgeoisins massor, i synnerhet bönderna, i kampen mot självhärskardömet och den bedrägliga liberala bourgeoisin. Oundvikligheten av ett borgerligt bedrägeri kunde förutses av bolsjevikerna redan då, före de konstitutionella demokraternas³ öppna aktiviteter, dvs det största liberala partiet. Detta förutseende baserades på bourgeoisins klassintressen och dess fruktan inför den proletära rörelsen.

¹ Hölls i London 30 april-16 maj (13 maj – 1 juni) 1907

² Det judiska arbetarpartiet

³ Dvs kadetpartiet

Mensjevikererna var böjda för att anse att bourgeoisin är den drivande kraften och att den bestämmer omfattningen av den borgerliga revolutionen. Proletariatet kan inte leda den borgerliga revolutionen utan måste inskränka sig till rollen av yttersta opposition, och inte sträva efter att vinna makten. Mensjevikererna tillbakavisade på bestämdaste sätt idén om en revolutionär demokratisk diktatur som utövades av proletariatet och bönderna.

Vid denna tid, maj 1905 (bara två år sedan) var meningsskiljaktigheterna av en rent teoretisk och abstrakt karaktär eftersom vårt parti då inte stod inför några omedelbara praktiska uppgifter. Det är därför särskilt intressant — till lärdom för dem som är så förtjusta i att stryka abstrakta frågor från kongressdagordningar och istället sätta ”affärsmässiga”, praktiska frågor — att spåra *det sätt på vilket* dessa skiljaktigheter senare uppträdde i det praktiska arbetet.

Bolsjevikererna hävdade att mensjevikerernas ståndpunkter faktiskt skulle leda till att det revolutionära proletariatets slogan förföll till den liberalmonarkistiska bourgeoisins slagord och taktik. 1905 försökte mensjevikererna allt vad de kunde att bevisa att endast de försvarade den sant proletära politiken och att bolsjevikererna upplöste arbetarklassens rörelse i borgerlig demokrati. Att mensjevikererna själva hade en högst uppriktig önskan om en oberoende proletär politik kan man se från följande högst lärrika tirad som står att läsa i en av resolutionerna från denna tid, och som antogs på mensjevikkonferensen i maj 1905. ”Socialdemokratin”, säger resolutionen, ”kommer att fortsätta att motsätta sig hycklande vänner till folket, gå emot alla de politiska partier som höjer en liberal och demokratisk fana och vägrar att ge något verkligt stöd åt proletariatets revolutionära kamp”. Trots alla dessa välmenande intentioner ledde mensjevikerernas felaktiga taktiska teorier i själva verket till att de uppgav det proletära oberoendet till förmån för den monarkistiska bourgeoisins liberalism.

Låt oss erinra om vilka praktiska politiska frågor bolsjevikererna och mensjevikererna har skilt sig åt i under dessa två år av revolution. Bulyginduman hösten 1905: bolsjevikererna var för bojkott, mensjevikererna för deltagande. Witteduman – återigen samma sak. Politiken i första duman (sommaren 1906): mensjevikererna stödde slagordet om ”en ansvarig ministär”) — bolsjevikererna var emot den och förespråkade en exekutivkommitté av vänsterfolk, dvs socialdemokrater och trudoviker. Upplösandet av duman (juli 1906): mensjevikererna förde fram slagordet ”om duman såsom ett maktorgan för sammankallandet av en konstituerande församling”: bolsjevik förkastade denna liberala förvrängning av ett revolutionärt slagord. Valet till andra duman (slutet av 1906, början av 1907): mensjevikererna förespråkade ”tekniska block” med de konstitutionella demokraterna (och Plechanov ett politiskt block på plattformen av ”en дума med fulla befogenheter”). Bolsjevikererna var emot block med de konstitutionella demokraterna och förespråkade en oberoende kampanj, som medgav möjligheten av ett vänsterblock. Jämför dessa viktiga fakta från den socialdemokratiska taktikens historia under de senaste två åren, med de grundläggande meningsskiljaktigheterna i de principfrågor som ovan skisserats. Vi kommer omedelbart att se att bolsjevikerernas allmänna teoretiska analys *har bekräftats* genom de två åren av revolution. Socialdemokraterna tvangs gå emot den bedrägliga liberalismen, *tvangs* ”att slå tillsammans” med trudovikerna och narodnikerna: den andra duman upprättade definitivt denna övervikt genom majoritet. De mensjevikiska fromma önskingarna att såsom hycklande vänner till folket avslöja alla dem som vägrade stödja proletariatets revolutionära kamp banade väg till helvetet av *politiska* block med liberalerna, ända fram till och omfattande ett accepterande av deras slagord.

På grundval av en teoretisk analys förutsade bolsjevikererna 1905 att hörnstenen i den socialdemokratiska taktiken i den borgerliga revolutionen är frågan om liberalismens bedrägeri och böndernas demokratiska potential. Alla *följande* praktiska skiljaktigheter i arbetarpartiets politik har rört sig runt just denna axel. Den mensjevikiska politiken av beroende av liberalerna har faktiskt historiskt utvecklats från den falska grundvalen för deras taktik.

Före enhetskongressen i Stockholm 1906 framförde bolsjevikerna och mensjevikerna två i grunden skiljaktiga resolutioner om de borgerliga partierna. Den bolsjevikiska resolutionen, som genomsyrades i sin helhet av grundtanken om liberalismens bedräglighet och proletariats och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur, gav tydliga och nya illustrationer till denna tanke genom de fakta och händelser som utspelats under perioden efter oktober (splittringen mellan oktobristerna och kadeterna; bildandet av bondeunionen och radikala sammanslutningar av intellektuella etc). Bolsjevikerna analyserade klassinnehållet i de grundläggande typerna av borgerliga partier och fyllde så att säga ut skelettet i sitt abstrakta schema med konkreta data. I sin resolution till Stockholmskongressen vägrade mensjevikerna att analysera klassinnehållet hos de olika partierna, under motivering att dessa vore ”instabila”. Detta betydde i själva verket att undvika att yttra sig om sakens kärna. Detta undvikande demonstrerades helt klart då mensjevikerna som skördat en seger på Stockholmskongressen, själva drog tillbaka sin resolution om hållningen till de borgerliga partierna i Ryssland. Under våren 1905 föreslog en mensjevikisk resolution att man såsom hycklande vänner till folket skulle avslöja alla liberaler och demokrater som vägrade att stödja proletariats revolutionära kamp. Våren 1906 var det bolsjevikerna och inte mensjevikerna som i en resolution talade om *hyckleriet* hos ett visst liberalt parti, de konstitutionella demokraterna för att vara exakt, medan mensjevikerna föredrog att lämna frågan öppen. Vid Londonkongressen våren 1907 avslöjade sig mensjevikerna ännu mera fullständigt; det gamla kravet att liberalerna och demokraterna skulle stödja proletariats revolutionära kamp hade helt övergivits. Den mensjevikiska resolutionen (se utkastet i *Narodnaja Duma*, 1907, nr 12 – ett ytterst viktigt dokument) förespråkar öppet och rättframt en ”kombination” av proletariats aktioner – med enklare ord, att man låter dem sammanfalla – med den borgerliga demokratin i allmänhet!

Nedför stegen pinnhål för pinnhål. Socialistens ädla syften och dåliga teorier 1905. Inga syften och inga teorier 1906. Inga teorier och öppet opportunistisk politik 1907. ”Kombinationen” av en socialdemokratisk och liberalt borgerlig politik – detta är mensjevismens sista ord. Och det skulle inte kunna vara annorlunda, efter blocken med kadeterna, efter att ha röstat på Golovin, efter att ha haft privata möten med kadeterna, gjort försök att avlägsna kravet på konfiskationen av jordagodsens från vår lista av nödvändiga krav, och andra pärlor i den mensjevikiska politiken.

Vid Londonkongressen led den mensjevikiska politiken mot liberalismen sitt mest totala nederlag. Mensjevikerna ville inte ta risken att framlägga sin första resolution som den står tryckt i *Narodnaja Duma* (nr 12). De drog tillbaka den utan att ens förelägga den för den kommission där alla fem partigrupperna var representerade med femton medlemmar (4 bolsjevik, 4 mensjevik, 2 polacker, 2 letter och 3 från Bund). Antagligen verkade slagordet om att ”kombinera”, samstämmigheten hos den socialistiska politiken och liberalernas, frånstötande inte bara på bundisterna utan också på många mensjevik. Mensjevikerna uppträdde i kommissionen sedan de ”snyggat till sig lite”. De skrev en ny resolution och utlämnade helt ”kombinerandet”. Istället för att ”kombinera” skrev de ”proletariats användande av andra partier för egna syften”, erkännandet av republikens upprättande etc. såsom ett politiskt syfte får proletariats som ett politiskt mål för proletariats. Men ingenting kunde hjälpa dem. Det var helt klart för alla att de medvetet hade tagit på sig denna sköna skrud för att dölja samma politik av ”kombinerande”. De praktiska slutsatser man skulle kunna dra från resolutionen var desamma – ”att ingå i överenskommelser med dessa partier (med både liberaler och narodniker) i bestämda, enskilda fall”. Av de femton medlemmarna i kommissionen ville bara fyra – d v s mensjevikerna! – acceptera en sådan resolution såsom en grundval för diskussion. Den mensjevikiska politiken skulle inte ha kunnat lida ett mera totalt nederlag. Den bolsjevikiska resolutionen antogs som grundval på kongressen, och antogs sedan i sin helhet

efter några obetydliga ändringar, med 158-163 röster mot lite över 100 (106 i ett fall), medan mellan 10 och 20 avstod. Innan vi fortsätter med en analys av grundtankarna i denna resolution och innebörden av de förändringar som föreslogs av mensjevikerna måste vi nämna en annan episod som inte saknar intresse, som inträffade när resolutionen var under diskussion i kommissionen.

Inte två, utan tre resolutionsutkast framlades för kommissionen – de bolsjevikiska, mensjevikiska och polska utkastet. Polackerna var ense med bolsjevikerna i sina grundtankar, men förkastade vår typ av resolution, som innehöll en analys av varje enskild partigrupp. Polackerna ansåg att detta var en ren litterär övning, och betraktade vår resolution som alltför otymplig. De konstruerade sitt resolutionsutkast som en kort formulering av två allmänna principer för den proletära politiken gentemot de borgerliga partierna, 1. Proletariatets klassmässiga särprägel, åtskild från *alla* andra partier, vad det gäller dess socialistiska målsättningar, oberoende av hur revolutionära och hur beslutsamt republikanska andra partier kan vara. 2. En allians med trudovik-partierna mot självhärskardömet och mot liberalismens bedrägeri.

Man kan inte förneka att dessa två väsentliga grundtankar i den polska resolutionen täcker kärnfrågan på ett utmärkt sätt. Man kan inte heller förneka att projektet att ge korta, bestämda direktiv för proletariatet av alla nationaliteter i Ryssland, utan en "sociologisk" diskussion om de olika partityperna, är ett attraktivt projekt. Erfarenheten visade emellertid att kongressen inte skulle ha kunnat uppnå någon fullständig, klar och slutgiltig lösning av problemet, på grundval av den polska resolutionen. För att kunna vederlägga mensjevismen var det nödvändigt att i största detalj definiera socialdemokratins positiva åskådningar gentemot de olika partierna, annars skulle det ha funnits utrymme för oklarheter.

Mensjevikerna och bundisterna utnyttjade genast den polska resolutionen, medan den ännu befann sig i kommissionen, i syfte att dra fördel av det tillfälle som erbjöds genom en sådan oklarhet. Kommissionen accepterade den polska resolutionen som en grundval, med 7 röster (4 mensjeviker, 2 polacker och en bundist) mot 7 (4 bolsjeviker, 2 letter och en bundist, den 15 medlemmen i kommissionen avstod eller var frånvarande). Kommissionen började sedan pracka på den polska resolutionen sådana "förändringar" som förstörde den till oigenkännlighet. T o m en förändring om tillåtligheten av "tekniska" överenskommelser med liberalerna antogs. Naturligtvis drog polackerna tillbaka sitt utkast, sedan det sålunda stympats av mensjevikerna. Det visade sig att förutom polackerna vare sig mensjevikerna eller bundisterna skulle kunna gå med på att framlägga ett sådant resolutionsutkast på kongressen. Allt arbete i kommissionen var förspillt, och kongressen måste rösta om det bolsjevikiska utkastet som accepterades som en grundval för en resolution.

Man kan nu fråga sig: Vad är den principiella innebörden i att kongressen har accepterat det bolsjevikiska utkastet såsom en grundval för en resolution? Vad var de väsentliga punkterna i den proletära taktik som mobiliserade kongressen för detta utkast och förmådde den att tillbakavisa och förkasta det mensjevikiska utkastet?

Om vi uppmärksamt läser de två resolutionerna kan vi mycket enkelt plocka fram två sådana grundläggande drag. För det första genomför den bolsjevikiska resolutionen faktiskt en socialistisk kritik av de icke-proletära partierna. För det andra ger resolutionen en exakt definition av den proletära taktiken i den nuvarande revolutionen, ger ett helt klart och konkret innehåll åt begreppet "ledare" i revolutionen, och visar med vem vi kan och måste "slå tillsammans med", och mot vem, och under vilka omständigheter vi måste slå.

Det grundläggande felet i den mensjevikiska resolutionen är att den vare sig ger det ena eller det andra, och genom sin tomhet öppnar dörren på vid gavel åt opportunismen, d v s att den i sista hand ersätter den socialdemokratiska politiken med en liberal politik. Kasta bara ett öga

på mensjevikernas socialistiska kritik av de icke-proletära partierna. Deras kritik går ut på följande: ”De samhällsekonomiska betingelserna och den historiska situationen i vilken denna (dvs vår) revolution försiggår, hindrar utvecklingen av den borgerligt demokratiska rörelsen, ger å ena sidan upphov till en obeslutsamhet i kampen och illusioner om ett konstitutionellt, fredligt upphävande av den gamla ordningen, och å andra sidan upphov till den småborgerliga revolutionismens och de agrara utopiernas illusioner”.

För det första har vi framför oss en resolution om partier, som inte namnger partier. För det andra har vi framför oss en resolution, som inte ger oss en analys av klassinnehållet i den borgerliga demokratins olika ”sidor”. För det tredje ger denna resolution inte ens skuggan av en definition av den hållning som de olika klasserna bör inta till ”vår revolution”. Om vi summerar alla dessa brister måste vi säga att den marxistiska *teorin om klasskamp* har försvunnit från resolutionen.

Det är inte grundläggande intressen hos de olika klasserna i det kapitalistiska samhället, som ger upphov till de olika typerna av borgerliga partier. Det är inte klassintressen som ger upphov till trevliga illusioner eller ”försonliga tendenser” hos några och ”revolutionism” hos andra. Definitivt inte! Det är något slags okända samhällsekonomiska betingelser och en historisk situation som *hindrar utvecklandet av den borgerligt demokratiska rörelsen i allmänhet*. Och sålunda uppstår kapitalets försonliga tendenser och bondens revolutionism inte ur bourgeoisins och böndernas ställning i ett kapitalistiskt samhälle, som håller på att befria sig från feodalismen, utan ur något speciellt slag av betingelser, ur hela situationen i ”vår revolution” i dess helhet. Nästa punkt säger tom att ”dessa negativa tendenser som hindrar revolutionens utveckling”, mera starkt ”framträder i det nuvarande skedet av temporär stiltje”.

Detta är inte en marxistisk utan en liberal teori som söker rötterna till olika samhälleliga tendenser *utanför* de olika klassernas intressen. Detta är en vänsterliberal, ingen socialistisk resolution. Extremismen på båda sidor fördömer man, kadeternas opportunist och narodnikernas revolutionism fördömer man och därmed hyllar man *någonting som ligger mitt emellan* de två. Man kan inte hjälpa att man frågar sig huruvida vi inte här har att göra med *folksocialister*, som söker en gyllene medelväg mellan kadeterna och socialistrevolutionärerna.

Om våra mensjeviker inte hade avvikit från den marxistiska teorin om klasskampen skulle de ha insett att bourgeoisins och böndernas olika klasspositioner i kampen mot den ”gamla ordningen” förklarar de olika partityperna – å ena sidan liberalerna, å andra sidan narodnikerna. Alla dessa partier, grupper och politiska organisationer, som skiljer sig mer eller mindre från varandra och som uppstått i ett sådant överflöd under den ryska revolutionens förlopp, dras alltid och oundvikligen mot någon av dessa två typer (med undantag av de reaktionära partierna och proletariatets parti) – detta står utom varje tvivel och behöver inte bevisas. Om vi begränsar oss till att peka på de ”två polerna” i denna enda borgerligt demokratiska rörelse, har vi inget annat att erbjuda än plattityder, överallt och i allting kan man återfinna två extremer, ”två poler”. I varje rörelse av någon omfattning finns alltid dessa ”poler” och där finns alltid en mer eller mindre ”gyllene” medelväg. Att karaktärisera den borgerliga demokratin *på detta sätt* innebär att reducera det marxistiska postulatet till en tom fras istället för att tillämpa det på en analys av *klassrötterna* för de olika partityperna i *Ryssland*. Mensjevikerna erbjuder ingen socialistisk kritik av de borgerliga partierna, ty att ge namnet borgerligt demokratisk åt alla oppositionella, ickeproletära partier innebär inte alls någon socialistisk kritik. Om man inte visar vilka intressen och hos vilka klasser och i synnerhet vilka intressen som i det nuvarande ögonblicket dominerar och bestämmer naturen hos de olika partierna och deras politik, tillämpar man i själva verket inte marxismen och har *i själva verket* förkastat teorin om klasskampen. Därför innebär termen ”borgerligt demokratisk”, som

ni använder, ingenting annat än en platonisk deklaration av respekt för marxismen, eftersom ni använder termen utan att låta den åtföljas av ett förknippande av givna typer av liberalism eller demokrati med motsvarande intressen hos bestämda skikt av bourgeoisin. Det är inget under att våra liberaler från Partiet för demokratiska reformer⁴ och kadeterna ned till den partilösa gruppen *Bezzaglavja*⁵ från *Tovarisjtj*, när de ser att mensjevikerna tillämpar marxismen på *ett sådant sätt*, entusiastiskt upptar ”tanken” på det farliga i de demokratiska extremerna opportunist och revolutionist – omfattar dem eftersom det inte är någon tanke alls utan en banal plattityd. Det är naturligtvis inte termen ”borgerlig demokrati” som skrämmer liberalen. Vad som skrämmer honom är ett blottläggande inför folket av vilka materiella intressen hos exakt vilka besuttna klasser det liberala programmet och fraserna innerst inne uttrycker. Detta och inte termen ”borgerlig demokrati” är sakens kärna. Det är inte den som ständigt använder *termen* ”borgerlig demokrati” för att skydda sig, liksom för att göra korstecken, som tillämpar teorin om klasskamp, utan den som i praktiken visar hur den borgerliga karaktären visar sig i ett parti.

Om begreppet ”borgerlig demokrati” bara innebär ett fördömande av de båda extremerna opportunist och revolutionist, så är det en uppfattning som degraderar den marxistiska teorin till nivån av en liberal fraseologi. Vi upprepar att liberalen inte fruktar en sådan användning av begreppet, ty det är handlingarna han fruktar, inte *orden*. Han kan vara ense om att acceptera en term som för honom är obehaglig och ”luktar marxism”. Men vare sig liberalen, eller den ”intellektuelle” från *Tovarisjtj*, som härmar bernsteinianerna, kommer att vara benägen att acceptera tanken att han, kadeten, ger uttryck för intressena hos borgare som håller på att sälja revolutionen åt ett eller annat håll. Det är just emedan mensjevikerna i sin tillämpning av marxismen reducerar denna teori till en tom och meningslös fras som inte förpliktigt dem till någonting, som bezzaglaviagruppen, propokovitjarna och koskovarna, kadeterna och andra med båda händerna klamrar sig fast vid mensjevikerna. Den mensjevikiska marxismen är en marxism som är omsydd för att passa den borgerliga liberalismens mått.

Sålunda kommer vi fram till att det första och grundläggande felet i mensjevikernas syn på den aktuella frågan ligger i deras oförmåga att ge någon verklig socialistisk kritik av de icke-proletära partierna. I själva verket avviker mensjevikerna från den marxistiska teorin om klasskampen. Londonkongressen har gjort slut på denna förvrängning av den socialdemokratiska politiken och teorin. Det andra grundläggande felet är att mensjevismen i själva verket inte erkänner proletariatets oberoende politik i den nuvarande revolutionen och inte erbjuder proletariatet någon bestämd taktik. Att undvika opportunistens och revolutionistens extremer — detta är mensjevismens bud att döma av deras resolution. Att då och då sluta överenskommelser med liberaler och demokrater — detta är ett annat av deras bud. Att kombinera sin politik (d v s få den att överensstämma) med liberalernas och demokraternas — detta är det tredje bud som uttrycks i *Narodnaja Duma* och i mensjevikeresolutionen. Om man härifrån drar allt omnämmande av det tredje budet, och om man lägger till önskingar och krav — ”den proletära politiken måste vara oberoende”, lägger till kravet på en republik (som mensjevikerna gjorde på Londonkongressen) — på så sätt kommer man inte härigenom att göra sig fri från mensjevismens andra grundläggande fel. Den proletära politikens oberoende uppnås inte genom att man skriver ordet ”oberoende” på rätt ställe, och inte genom att föra in omnämmandet av republiken, det uppnås endast *genom en exakt definition av den väg som verkligen är oberoende*. Och det är just vad som mensjevikerna inte har att erbjuda.

⁴ Den borgerliga liberalismens högerflygel

⁵ Den borgerliga liberalismens vänsterflygel som gav ut tidningen *Tovarisjtj*

Klassernas och de sociala krafternas objektiva gruppering gör att vi faktiskt står inför en kamp mellan två tendenser – liberalismen som strävar att stoppa revolutionen, och proletariatet som strävar efter att föra den till dess fullbordan. Om proletariatet är omedvetet om denna tendens hos liberalismen, om proletariatet är omedvetet om sin uppgift att gå till direkt kamp mot liberalismen, om det inte kämpar för att befria de demokratiska bönderna från liberalismens inflytande så är proletariatets politik *inte verkligt oberoende*. Det är just denna politik av icke oberoende som mensjevikerna legaliserar, ty detta är innebörden när man medger möjligheten av överenskommelser från fall till fall utan att definiera *linjen* i dessa överenskommelser, utan att definiera den gränslinje som skiljer de två taktikerna i vår revolution åt. ”Överenskommelser från fall till fall” är en formel som i själva verket tjänar att dölja blocket med kadeterna, ”duman med fulla befogenheten) och den ansvariga ministären, med andra ord, hela den politik som gör arbetarnas parti beroende av liberalismen. I den nuvarande historiska situationen kan det inte vara frågan om någon oberoende politik för arbetarpartiet om detta parti inte sätter sig den direkta uppgiften att kämpa för att föra revolutionen till dess fullbordan, om de inte kämpar, inte bara mot självhärskardömet, utan också mot liberalismen, för att vinna inflytande över de demokratiska bönderna. Den historiska situationen i den borgerliga revolutionen i Europa i början av 20:e århundradet är sådan, att varje annan politik från socialdemokratin i själva verket skulle innebära att den underordnades liberalernas politik. Londonkongressens antagande av den bolsjevikiska resolutionen om de ickeproletära partierna innebär att arbetarnas parti bestämt tillbakavisar alla avvikelser från klasskampen och framför en verkligt socialistisk kritik av de ickeproletära partierna och proletariatets oberoende revolutionära uppgifter i den nuvarande revolutionen.

Tillbakavisandet av de mensjevikiska ändringsförslagen till resolutionen lägger ännu mera tyngd bakom detta.

II

När det bolsjevikiska utkastet antogs av kongressen såsom en grundval för resolutionen om hållningen till de borgerliga partierna, kom det en skur av ändringsförslag från mensjevikerna och bundisterna. I åtskilliga protestuttalanden som framlades för kongressekariatet uppskattades det totala antalet av sådana ändringsförslag till sjuttio eller flera. Jag ska här inte spilla tid på att ventilera alla vändningar i kampen för att förhindra denna obstruktion som lämnade Akimovs berömda 22 ändringsförslag till andra kongressen långt bakom sig, och jag ska heller inte räkna upp raden av absolut tomma och meningslösa ändringsförslag. Jag ska endast nämna *fem* ändringsförslag som var principiellt högst väsentliga. Här har vi dem i den ordning de diskuterades på kongressen.

Punkt tre i inledningen till vår resolution talar direkt om proletariatets uppgift att fylla ”rollen av ledare i den borgerligt demokratiska revolutionen”. Mensjevikerna föreslog en ändring - förändra ordet ”ledare” till ”avant-garde”, ”avancerad förtrupp” eller orden ”väsentliga drivkraft”. Alla dessa ändringsförslag förkastades. Upprepa hur ofta som helst att proletariatet måste bibehålla sitt klassmässiga oberoende – bolsjevikerna har ingenting emot det. Men att *försvaga* orden om rollen som *ledare* i revolutionen skulle betyda att öppna dörren åt opportunisten. Proletariatet skulle kunna vara ”den väsentliga drivkraften” i en ofullständig, godsägarborgerlig revolution. Det är möjligt att vara den väsentliga drivkraften bakom segern för en annan klass utan att vara istånd att försvara sin egen klass' intressen. Den revolutionära socialdemokratin kan, om den ska vara sig själv trogen, inte begränsa sig till detta. Den måste hjälpa proletariatet att höja sig från den passiva rollen av väsentlig drivkraft till ledarens aktiva roll – att höja sig från den beroende ställning som en förkämpe för inskränkta friheter till en högst oberoende ställning som en kämpe för den totala friheten, en frihet som är till arbetarklassens fördel. Den grundläggande skillnaden i taktik mellan opportunisterna och revolutionärer inom socialdemokratin i den borgerliga revolutionen är, skulle man kunna

säga, att de förra har accepterat proletariats roll som väsentlig drivkraft, medan de senare är inriktade på att ge proletariatet ledarrollen och på intet sätt acceptera sig som blott och bart en ”drivkraft”.

Uttrycket ”avancerad förtrupp” skulle också försvaga förkunnandet av proletariatets uppgift såsom ledare av de andra demokratiska klasserna, eller skulle åtminstone kunna tolkas på ett sådant sätt.

Det andra ändringsförslaget – att från tredje punkten i själva resolutionen (karaktäristiken av de liberala partierna) avlägsna omnämmandet om att den demokratiska småbourgeoisin *förrådades* av liberalerna. Mensjevikerna sade att det var nödvändigt att avlägsna eller att förändra det och åberopade sig därvid på marxismen, ty, sade de, det är ovärdigt för materialisterna att genom ”förräderi” förklara partiernas sociala sammansättning. Sofistiken i detta argument luktade alltför illa för att kongressen skulle kunna falla för det. Att i marxismens namn förneka förräderiets roll i bourgeoisins politik skulle vara samma sak som att förneka alla former av våld i den ”ekonomiska faktorns” namn. Endast män som David, Vollmar och liknande opportunistens stöttepelare förstår marxismen på detta sätt. Att förneka eller att försöka förringa den del som bedrägeriet i kadeternas nuvarande politik spelar vad gäller bönderna och småbourgeoisin i städerna i Ryssland skulle särskilt innebära ett försök att försköna liberalismen och att förvränga fakta till dess förmån. Detta emedan kadeternas direkta luredrejeri gentemot väljarna från bönder och småbourgeoisin i städerna är det mest obestridliga av alla fakta. Det är felaktigt att tala om partier som lurar sina väljare, i fall där intressena hos en klass alstrar vissa teoretiska illusioner, dvs falska uppfattningar (exempelvis då intressena hos bönderna ger upphov till illusoriska förväntningar om ett omätligt välstånd som ska bli resultatet av godsägarnas expropriering). Det är nödvändigt att tala öppet, så att alla hör det, om hur vissa skikt av folket av sina parlamentariska representanter föres bakom ljuset, då dessa representanter offerar dessa skikts direkta intressen till förmån för deras utsugare (bönderna förrådades till godsägarna etc). Den tyska bourgeoisin har förrått bönderna, skrev Marx 1848. Om vi 1907 i Ryssland inte vågar säga detsamma om vår bourgeoisin och om våra kadeter, om vi inte kan bevisa detta för massorna kommer vi att dra socialdemokratins stora baner i smutsen.

Det tredje ändringsförslaget – tillägg till nyssnämnda tredje punkt om det tillåtliga i ”tekniska överenskommelser” med kadeterna. Detta ändringsförslag förkastades i en öppen omröstning bland kongressdelegaterna. Vi förklarade att om det antogs skulle vi se oss nödgade att dra tillbaka vår resolution i dess helhet. Vi hade rätt att göra detta om förändringarna förvrängde resolutionens grundläggande idé. Vi säger ingenting om att speciellt förbjuda alla överenskommelser med kadeterna, förklarade vi. Vad det gäller var inte att förbjuda eller tillåta speciella fall, utan en allmän politisk linje. Om man uppriktigt vill tillämpa kongressresolutionen kommer man inte att ingå valöverenskommelser med kadeterna eller att framföra gemensamma slagord med dem, fastän ett fall av gemensamt röstande i duman skulle kunna inträffa. Det skulle i allmänhet vara meningslöst att försöka att med några slags formuleringar ”snärja” dem som inte medvetet uppfyller kongressens resolution. Hela vårt parti känner väl från erfarenheter vad våra mensjeviker menar med ”tekniska överenskommelser” med liberalerna.

Det fjärde ändringsförslaget – ett tillägg till punkt 4 som pekar på nödvändigheten av att kämpa mot narodnikernas agrara utopier och revolutionism.

Detta förslag framlades åtskilliga gånger av mensjevikerna, i det att ständiga förändringar av de enskilda orden i texten eller av den plats i resolutionen de skulle hänföras till gjordes. Alla dessa ändringsförslag förkastades av kongressen. Debatten om dessa ändringar var otvivelaktigt en principiell debatt. Mensjevikerna försökte återigen att här under marxismens baner

införa någonting som verkligen stred mot marxismen. Och det råder inget tvivel om att marxismen tillbakavisar narodnikernas agrara utopism och den småborgerliga revolutionismens metod.

Om det nu är så, sade mensjevikerna, säg det då hellre, i denna resolution. ”Ursäkta oss, kära kamrater”, svarade vi, ”allting är här sagt som det skall sägas. Ett tillägg, oavsett er vilja och kunskap, får här innebörden av ett angrepp på *konfiskeringen* av jordagodsens. Vi har inte glömt att denna konfiskering har kallats ”utopism” och ”revolutionism” av alla liberaler och också av många socialdemokrater utanför partiet, män som Propokovitj och Koskov, och av åtskilliga (lyckligtvis inte många) socialdemokrater inom partiet, som föreslog att дума-gruppen och centralkommittén inte skulle göra sitt förespråkande av konfiskeringen till ett ultimatum.

En resolution måste skrivas på ett språk som inte kan missförstås. Den måste ta alla existerande politiska tendenser i den aktuella politiken i betraktande, och inte de goda avsikterna hos den ena eller andra sektionen av socialdemokratin (vi förutsätter här att avsikterna är de allra bästa), I vår resolution har vi rättframt och bestämt förkunnat att narodnikerna representerar en ”pseudoosocialism”. Vi har kallat deras ”socialistiska” ideologi för ”oklar” och har förklarat att det är absolut nödvändigt för socialdemokratin att kämpa mot deras försök att dölja klassmotsättningarna mellan proletariatet och småägarna. Allting har sagts med dessa ord, som fördömer det verkligt utopiska elementet i narodismen, som fördömer småbourgeoisins ”över klasserna” stående revolutionism. Dessutom inskränkte sig inte vår resolution till att fördöma eller förkasta. Den förklarar också vad som är positivt hos dessa partier. ”Kampen mot jordegendomen och feodalstaten”, – så definierar vi det positiva innehållet. Och den är inte marxist, som glömmer detta för kampen mot vagheten i den småborgerliga socialismen. Det verkliga innehållet har mycket större betydelse i den nuvarande revolutionen än narodnikernas grumliga drömmar om morgondagen.

Det är av denna anledning, på grund av denna nu pågående kamp, som den liberala och den proletära politiken nu radikalt skiljer sig åt. Liberalerna betraktar det totala upphävandet av jordegendomen och feodalstaten som en *utopisk och tom* revolutionism. Ett sådant *debacle* är *inte* till bourgeoisins *fördel* utan tvärtom farligt för den. I den verkliga politiken i våra dagar är det detta egenintresse hos bourgeoisin som klass, och ingenting därutöver, som tar sig uttryck i attacker på utopismen och revolutionismen hos narodnikerna. Den proletära politiken åtskiljer däremot utopismen, revolutionismen och den allmänna *vagheten* hos den klasslösa socialismens ”egalitära” drömmar från *realiteterna* hos den avgörande kampen mot godsägarna och de livegnas herrar. Vad som liberalerna betraktar som en skadlig utopi håller vi för att vara proletariatets vitala intressen i det nuvarande ögonblicket – dvs det totala upphävandet av jordegendomen och feodalstaten. Av dessa skäl måste vi nu föra den allra intensivaste, omedelbara och praktiska kamp mot liberalismen, en kamp för att befria de demokratiska bönderna från dess inflytande.

De ändringsförslag som diskuteras har återspeglat ett av mensjevikernas mest spridda misstag — i jämförelsen av bourgeoisins reaktionära natur i den nuvarande revolutionen (dvs reaktionär i kampen mot godsägarna och självhärskardömet) med böndernas reaktionära natur (dvs reaktionär inte i kampen mot godsägarna och självhärskardömet utan i kampen mot kapitalet, dvs reaktionär inte med avseende på de nuvarande uppgifterna, den borgerliga revolutionen, utan med avseende på den framtida, socialistiska revolutionen). Detta radikala mensjevnikiska misstag förkastades av kongressen. De praktiska konsekvenserna av dessa misstag är mycket stora eftersom de döljer en politik som i lika mån medger ett gemensamt agerande mellan proletariatet och liberalerna som mellan proletariatet och bondedemokratin.

Det sista mensjevnikiska ändringsförslaget av intresse hänför sig också till punkt 4, till dess slut. Mensjevnikerna föreslog att man från denna punkt skulle avlägsna hänsyftningen på kampen mot kadeterna ("sluter upp med socialdemokraterna mot Svarta hundradena och de *konstitutionella demokraterna*"). För att ge detta ändringsförslag, som är helt oacceptabelt för den nuvarande kongressen, skenet av att vara någonting man skulle kunna anta, så föreslog de att man skulle ersätta de ord som de inte kunde acceptera med att påvisa att den demokratiska revolutionen måste föras till slutet. Detta var ett originellt försök att sockra medicinen, ett sätt att genomföra en politik som var oacceptabel för bolsjevikerna (att inte kämpa direkt mot kadeterna) under täckmantel av ett slagord som var särskilt acceptabelt för bolsjevikerna. Er flagga och vår last, det är vad mensjevnikerna, som de sant opportunistiska politikerna de är, faktiskt sade med sitt förslag.

Mensjevnikernas oskyldiga strategi blev naturligtvis omedelbart avslöjat, under skratt från de bolsjevnikiska bänkarna (i London-kyrkan satt vi faktiskt på bänkar så att uttrycket är inte bildligt). Och sedan kom det ett verkligt homeriskt skratt och ett dån av ironiska applåder från samma bänkar, när en av polackerna, efter nederlaget för det mensjevnikiska ändringsförslaget, föreslog ett annat – att bibehålla orden om *kampen* mot kadeterna och samtidigt tillägga ett erkännande av nödvändigheten att föra revolutionen till dess fullbordan. Kongressen accepterade självfallet detta ändringsförslag. Mensjevnikerna förtjänade i synnerhet sina ironiska applåder, då de röstade för det (*noblesse oblige!*) sedan L Martov hade nedkallat blix och dunder över det i *Otgoski* (nr 5) för den påstått borgerligt republikanska tanken att fullfölja revolutionen till dess fullbordan.

Mensjevnikernas misslyckade finter var mycket fördelaktiga för oss, ty på grund av denna ändring förstod kongressen den viktiga tanken bakom en annan av de resolutioner som inte framlagts på kongressen av oss – resolutionen om den proletära klasskampens uppgifter.

III

Man behöver inte erinra om kadeternas nuvarande hållning, sade en prominent mensjevnik (Martynov, tror jag) på kongressen. då han ville, så att säga, möjliggöra för mensjevnikerna att förvandla sin flykt till en ordnad reträtt. Kadeterna är för ögonblicket inte värda någonting, all right, men låt oss inte erinra om det, ty de kan trots allt vara värda någonting.

Dessa ord innebär en olycklig formulering av en mycket betydelsefull mensjevnikisk tanke, som det lönar sig att behandla, för att avsluta vår analys av frågan om hållningen till de borgerliga partierna. Ordalydelsen är olycklig eftersom den resolution, som definierar klassbakgrunden till den nuvarande kontrarevolutionära politiken, inte utesluter möjligheten att använda allt som kan vara av "värde". Det viktigaste är tanken, att om också kadeterna idag inte tycks göra skäl för mensjevnikernas förtroende, fanns det en tid då de gjorde det.

Denna tanke är helt felaktig. Kadeterna har aldrig gjort sig förtjänta av mensjevnikernas förtroende. För att övertyga oss om detta behöver vi bara ta det största uppsvinget i vår revolution, perioden mellan oktober och december 1905, och jämföra den med den nuvarande perioden, antagligen ett bottenläge. Vare sig vid tiden för det största uppsvinget eller i det djupaste bottenläge förtjänade kadeterna mensjevnikernas förtroende. De bekräftade inte det korrekta i den mensjevnikiska taktiken utan vederlade den genom sitt beteende. I uppsvingperioden var mensjevnikerna själva inbegripna i en aktiv kamp mot liberalerna (erinra er *Natjalo*), och för närvarande vittnar röstutfallet i dess helhet i den andra duman helt klart till förmån för en "vänsterblocks" politik, och mot en politik som innebär ett stöd för kadeterna.

Den ryska socialdemokratins framtida historiker kommer att vara tvungna att karaktärisera perioden mellan det största uppsvinget och den djupaste nedgången i vår revolution som en period av vacklan. I detta skede vacklade socialdemokratins personifierad av mensjevnikerna, i

riktning mot liberalismen. Stridigheternas år (slutet av 1904 till slutet av 1905) innebar det historiska förberedandet av debattfrågorna och en allmän värdering av det. Ett och ett halvt år av revolution (från slutet av 1905 till mitten av 1907) var den praktiska prövningen av dessa debattfrågor inom ramen för den praktiska politiken. I praktiken visade sig detta prov resultera i ett totalt fiasko för politiken om stöd åt liberalismen. Detta prov ledde till erkännandet av proletariats enda revolutionära politik vid den borgerliga revolutionen – kampen för att föra revolutionen till dess fullbordan, för att vinna över de demokratiska bönderna på proletariats sida mot liberalismens bedrägeri.

Det skulle vara riskabelt att säga att Londonkongressen har gjort slut på den period då socialdemokratin gick i liberalismens fotsår. Man har emellertid under alla förhållanden tagit ett allvarligt steg för att få slut på det.

PS. Den borgerliga pressen utnyttjar flitigt socialdemokraternas påtvingade tystnad och Londonkongressens ”halvlegalitet” för att baktala bolsjevikerna som om de vore döda. Det är helt uppenbart att vi utan en daglig tidning inte kan tänka på att mäta oss med den fristående *Tovarisjtj*, där den tidigare socialdemokraten A Rann, herr Juri Perijaslavski och *tutti quanti* uppför en verklig cancan: Gud vare lovad att där inte fördes några protokoll, så att de kan ljuga ostraffat. Dessa artiklar av Rann, Perijaslavski etc innehåller bara de vanliga trotsigheterna hos icke partianslutna borgerliga intellektuella, så att man bara behöver nämna dessa artiklar för att de skall behandlas med det förakt de förtjänar. Intervjun med herr Struve, en annan sak: Den refererades i *Birzjevije Vedomosti* och, tror jag, har ännu inte fördömts. Förutom förakt förtjänar den ett vetenskapligt studium av denna typ. Hans draging mot oktoberisterna och hans hat mot vänstern är ett sant klassiskt uttryck för medfödda tendenser till liberalism. Herr Struve bekräftar sanningen i de gamla ryktena att han röstade för oktoberisterna under valet till byrån (duman) och att han i allmänhet genomförde förhandlingar och tog del i konferenser med oktoberisterna. Han förespråkar enighet med oktoberisterna! Tack, herr Struve, för er utmärkta bekräftelse av det som sades förra hösten i *Proletarij* (nr 5 – ”Ett försök till klassificering av de politiska partierna i Ryssland”) om oktoberisterna och kadeterna! Herr Struve inser kraftlösheten hos den borgerliga *intelligentian* och vill förskjuta liberalismens tyngdpunkt mot de *besuttna klasserna*. En överenskommelse med kronan kan inte komma till stånd med liberaler av kadetyp – så ner med kadeterna, låt den åtminstone komma till stånd med ”liberalen) av oktoberisternas typ. Det är konsekvent. Och det är en fördel för oss, ty det bringar klarhet och entydighet i situationen. En ny godsägarduma: en ny vallag, som briljant och med all önskvärd precision avskiljer de pålitliga godsägarna och de borgerliga magnaterna från de opålitliga bönderna, småborgarna i städerna och arbetarna. En ny tendens inom liberalismen: herr Struves krig mot ”vänsterns äventyrspolitik” med dess ”*utnyttjande av de dunkla, sociala instinkterna hos de outvecklade bondemassorna*” (”sociala instinkten) är ovetenskapligt men blir bara så mycket klarare därigenom. Herr Struves skrivelser kommer uppenbarligen att bli ovetenskapligare och klarare ju närmare denne herre nalkas det Ryska Folkets Union⁶, som han redan står ganska nära).

Detta utgör inte alls någon tillfällighet. Som ett parti av intellektuella är den borgerliga liberalismen impotent. Den är helt kraftlös utanför kampen mot de revolutionära (”dunkla, sociala instinkterna”) bönderna. Liberalismen är kraftlös utan en nära allians med penningpåsarna, med godsägarnas och fabriksägarnas massor, ... *med oktoberisterna*. Man kan inte komma ifrån sanningen. Vi sade för länge sedan till kadeterna: ”Vad i gören, må det ske snabbt.” De som förespråkar en överenskommelse med kronan – må de gå till oktoberisterna, till Stolypin, till det Ryska Folkets Union.

⁶ Den tsaristiska reaktionens parti, varav Svarta hundradena var dess terroristiska flygel.

De som står på folkets sida – må de följa socialdemokraterna, som ensamma har fört och som nu för en hänsynslös kamp mot liberalismens inflytande över trudovikerna.

Det fanns folk som trodde, att just mensjevikernas politik var i stånd att splittra kadeterna. Det är en naiv illusion! *Endast* den revolutionära socialdemokratins vänsterblockspolitik har splittrat och kommer att splittra kadeterna. *Endast* denna politik kommer att påskynda den oundvikliga avgränsningen — av borgerliga liberaler till oktobristerna, borgerliga demokrater till trudovikerna. I framtiden liksom förr kommer socialdemokraterna att tvinga de senare att välja mellan den konsekventa, proletära demokratin och liberalismen.

Djärvt framåt, ni politiker *à la* Struve!

N. Lenin

Publicerad 1907 i samlingen *Resultat från R.S.D.A.P.:s Londonkongress*